

De collectiebeheerders

aflevering 20 Rob Vink

KEES PLAISIER *

Al op zijn veertiende werd Robertus Johannes Vink (Vlaardingen, 1964) gegrepen door de wereld van de schelpen. Op vakantie met zijn ouders in Saint-Tropez snorkelde hij in de Middellandse Zee en bezocht hij het Musée Océanographique in Monaco. In Vlaardingen was er indertijd een winkel - 'de kattenbeker' - die naturaliën verkocht en tentoonstellinkjes had. Dat inspireerde ook. Rob was al in de Blijdortijd bij het Natuurhistorisch Museum Rotterdam betrokken. Kort na de verhuizing naar Villa Dijkzigt werd hij bestuurslid van de Vereniging en ging hij als vrijwilliger Leo Man in 't Veld assisteren bij het beheer van de collectie tropische Gastropoden, de weekdieren met een slakkenhuis. In 2005 promoveerde hij tot collectiebeheerder. Als schelpenman heeft hij er al meer dan 25 jaar opzitten. Dat jubileum heeft hij overigens niet gevierd.

Nerieten

In het museum is Rob één van de vijf collectiebeheerders malacologie. Hij houdt zich bezig met de tropische Gastropoden. Maar binnen de slakkenwereld is zijn eigenlijke liefde de familie Neritidae, de zogenaamde nerieten, een tamelijk overzichtelijke slakkenfamilie met interessante kenmerken. Het zijn bolle, halfronde horens met weinig windingen. Nerieten komen voor in ons klimaat, in de subtropen en in de tropen. Ze leven in zoet, brak en zout water. Ze kunnen met een kleine watervoorraad weken of zelfs maanden overleven. Ze komen

voor in boomtoppen en op rotsen in de felle zon waar ze overleven zonder dat hun watervoorraad kookt. Kortom het is een familie die de moeite van het onderzoeken waard is. Dat doet Rob Vink dan ook: in het Caribisch gebied, in Egypte, in Indonesië en op Zanzibar bijvoorbeeld. Hij leeft dan weken met de plaatselijke bevolking, op exotische eilanden, waadt door de modder in mangrovebossen, duikt diep in helder water, speurt 's nachts voorzichtig lopend over gevaarlijke rotsen en is op die manier één van de ongeveer twintig nerieten specialisten ter wereld geworden.

Duiker en fotograaf

Zijn ervaring als persluchtduiker biedt Rob de mogelijkheid letterlijk dieper in de materie te duiken. Maar ook een andere vaardigheid helpt hem bij het onderzoek naar schelpen. Hij fotografeert en dat natuurlijk niet alleen boven, maar ook onder water. Bij voorkeur fotografeert hij schelpen samen met het levende weekdier. Maar vanzelfsprekend legt hij ook vast wat hij daarnaast in de natuur tegenkomt. Hij onderzoekt en verzamelt levende, dode en fossiele Neritidae en is geïnteresseerd in het weekdier zelf, in de schelp en in het milieu waarin het leeft. Thuis heeft hij een schelpenverzameling van zo'n 30.000 exemplaren, waarvan 60% nerieten. Wat hem fascineert is onder meer dat nerieten wereldwijd voorkomen en in verschillende soorten water leven en overleven. De taaie overlevingskracht spreekt hem aan. Zo is in Nederland vastgesteld dat de slak weken bevroren in ijs kan zijn en dan toch weer tot leven komt. Bepaalde zoetwatersoorten uit de tropen (op Waigeo, bij de kust van Papoea in Indonesië) komen voor in boomtoppen, een behoorlijk eind van het water. De dieren leven daar, hoewel ze hun eieren wel in het water leggen. Nerieten variëren in grootte van enkele millimeters tot een centimeter of vijf, met soms opvallende verschillen in kleur en structuur van de schelp. Fossiele (uitgestorven) nerieten meten soms wel 13 cm.

ROB VINK IN HET
NMR-SCHELPENDEPOT,
AUGUSTUS 2006.
[FOTO: KEES MOELIKER]

EEN LEVENDE NERIET
(*NERITO DRYAS*
SUBSULCATA); BATANTA,
INDONESIË.
[FOTO: ROB VINK]

* [C.F. Plaisier was bestuurslid van de Stichting Natuurmuseum Rotterdam en is zelfstandig consultant (zie www.priatnov.nl); e-mail cf.plaisier@planet.nl]

ROB VINK
FOTOGRAFEERT EEN
NERIET IN ZIJN
NATUURLIJKE HABITAT IN
WAIGEO, INDONESIA.
[FOTO: WILCO REGTER]

Verwondering

Rob Vink is lid van de Belgische Vereniging voor Conchylologie. In een werkgroep van die vereniging waarin Rob deelnam, werd ontdekt dat de afbeelding van *Nerita undata* in het boek D'Amboinsche Rariteitkamer van Rumphius (1705), getekend door Simon Schijnvoet, niet klopte. De afbeelding die later model stond voor de beschrijving van de soort door Linnaeus in 1758 was van een soort uit het Caribisch gebied, terwijl Rumphius schelpen uit de Molukken onderzocht. Om aan alle verwarring een eind te maken, wezen Rob en zijn schelpenvrienden een zogenaamd neotype aan, de standaard voor de eeuwigheid voor de naam *Nerita undata*, een exemplaar uit de collectie van Naturalis dat in 1990 op Ambon werd verzameld.

Bij het onderzoek van Rob Vink en de zijnen naar *Puperita pupa*, die in het Caribisch gebied voorkomt, bleek dat er ten onrechte twee soorten werden onderscheiden. De kleur van de schelp bleek afhankelijk te zijn van het zoutgehalte van het water. Ook dat is rechtgezet in een publicatie.

Bij zoetwatersoorten die op een eiland voorkomen vroeg Rob zich af hoe de verspreiding plaatsvond. De slakken kwamen namelijk op verschillende plaatsen op het eiland voor, hoewel er geen verbinding tussen die riviertjes was. Uit zijn onderzoek bleek dat de larven vanuit de riviertje in zee werden gespoeld en bij hoog water weer terug. Zo komen ze ook in andere rivieren terecht.

Niet alleen

Vaak reizen collectiebeheerders samen. Kees Heij, Hans Post, Dennis Nieweg en Rob Vink zijn vaker (in wisselende samenstelling) met elkaar op stap geweest. Ook wetenschappelijke publicaties, in Deinsea en andere tijdschriften, zijn vaak teamwerk. Dat gebeurde ook met het wereldkundig maken van de eerste vondst van de gaderde stekelhoren *Rapana venosa* in de Noordzee: de Rotterdamse schelpenbeheerders schreven er samen een paar artikelen over. De collectiebeheerders inspireren elkaar met hun nieuwsgierigheid. En ze profiteren van wat ze in het dagelijks leven doen. Zo is Rob een IT-er, die veel weet van databases. Ordenen en toegankelijk maken van kennis en ervaring is hem blijkbaar op het lijf geschreven. Al 28 jaar is hij er nu al mee bezig. Als het aan hem ligt gaat dat nog lang zo door. Het museum en de wetenschap doen er hun voordeel mee. En hijzelf geniet er van.[]

Publicaties van Rob Vink

- Kerckhof, F., Vink, R.J., Nieweg, D.C. & Post, J.N.J., 2006 - The veined whelk *Rapana venosa* has reached the North Sea - Aquatic Invasions 1: 35-37
- Krijnen, Ch., Celen, F., Delsaert, A., Duchamps, R., Notelteirs, L., Revis, N., Severijns, N., Verhaeghe, M. & Vink, R., 1997 - Genus *Nerita* - Alphabetical review Part 2 treating the species from *Nerita funiculata* up to *Nerita maura* - Gloria Maris 36: 1-14
- Krijnen, Ch., Delsaert, A., Severijns, N., Verhaeghe, M. & Vink, R., 2006 - The problematic identity of *Nerita undata* Linné, 1758, with designation of a neotype. (Gastropoda: Neritidae) - Gloria Maris 45(3-4): 69-86
- Nieweg, D.C., Post, J.N.J. & Vink, R.J., 2005 - *Rapana venosa* (Gastropoda: Muricidae): a new invasive species in the North Sea - Deinsea 11: 169-174
- Vink, R.J. & Post, J.N.J., 2005 - *Rapana venosa* een nieuwe exoot voor Nederland - Straatgras 17(3): 49
- Vink, R.J., Nieweg, D.C. & Post, J.N.J., 2005 - *Rapana venosa* (Valenciennes, 1846) (Gastropoda: Muricidae: Rapaninae) een nieuwe invasieve soort voor Nederland (en Engeland?) - Spirula 345: 152-155

HET NEOTYPE VAN
NERITA UNDATA,
COLLECTIE NATURALIS
(RMNH.MOL.102560).
[FOTO'S: ROB VINK, UIT
GLORIA MARIS 45
(3-4) P 81]